

Куч-адолатда

Аدل ила олам юзин обод қил

2021 йил
22 январь,
жума
№ 3 (828)

Ўзбекистон Республикаси Олий судининг ҳуқуқий газетаси

http://www.sud.uz

1998 йил 29 августдан чиқа бошлаган.

МАСАЛА АВВАЛО МАҲАЛЛАДА ҲАЛ БЎЛСАГИНА ОДАМЛАР РОЗИ БЎЛАДИ

Президент Шавкат Мирзиёев ҳудудлар ривожини, аҳоли ҳаёти билан яқиндан танишиш мақсадида 21 январь кун Бухоро вилоятига келди.

Давлат раҳбари вертолётда Олот туманига йўл олди.

Бу — ҳудудлар иқтисодиётини ривожлантиришга қаратилган жорий йилги биринчи ташир. Ва у мазкур чекка тумандан бошланаётгани бежиз эмас.

2020 йил 27 апрель кун Бухоро вилоятига жанубдан кучли шамол кириб келган эди. Уй-жойлар, инфратузилма ва экинлар катта зарар етказганди.

Давлатимиз раҳбари зудлик билан ерга етиб бориб, табиий офат оқибатларини бартараф қилиш, турар жойлар ва ижтимоий объектларни таъмирлаш бўйича топшириқлар берган эди. Қисқа муддатда зарур ишлар бажарилиб, ҳаёт ўз маромига қайтди.

Бу галги сафар чоғида Президент вертолётда ушбу ишлар камровини кўздан кечирди.

Хусусан, Олот, Қорақўл, Жондор, Ромитан, Пешку ва Шофиркон туманларида 45 мингга уй, 204 та кўп қаватли турар жой таъмирланган. Мингдан ортиқ ижтимоий соҳа ва тадбиркорлик объектлари, йўللар, электр, газ ва алоқа тармоқлари тикланган.

Давлатимиз раҳбарига ҳудудларда хизмат кўрсатиш соҳаларини ривожлантиришга оид лойиҳалар тақдим қилинди.

Унга кўра қишлоқ жойларда, маҳаллаларда мобил хизмат кўрсатиш пунктларини контейнерларда ташкил қилиш мумкин. Контейнерлар ҳам маҳаллий ишлаб чиқарувчи томонидан тайёрланмоқда. Ундан минн тикувчилик цехи, гўзаллик саломи, пойабзал таъмирлаш устaxonаси, ширинлик дўкони каби кўплаб йўналишларда фойдаланса бўлади. Шундай платформалардан биттасида камида 4 та иш ўрни яратиш мумкин.

Президентимиз лойиҳа билан танишиб, мутасаддиларга уларнинг таннарини камида 30 фоизга камайтириш, коммуникация ва канализация тизимларига улаш масалаларини ҳал қилиш бўйича топшириқ берди.

Шунингдек, Олот ва унга қўшни туманларда амалга оширилиши режалаштирилган архитектура-қурилиш, хусусан, туман марказий кўчаларини реконструкция қилиш, аҳоли учун замонавий кўп қаватли уйлар қуриш лойиҳалари муҳокама қилинди.

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёев Олот тумани марказида Олот, Қорақўл, Жондор ва Шофиркон туманлари фаоллари, маҳалла раислари билан учрашди. Ўтган йили содир бўлган табиий офат ёдга олинди.

— 2020 йил Ватанимиз учун, шу жумладан, Бухоро вилояти учун жуда катта синовлар йили бўлди. Бу ерда юз берган табиий офат иқтисодиётга, инфратузилмага, одамлар 30-40 йиллаб қурган уйларида катта талафот етказди. Биз халқимизнинг сабр-тоқати, бирдамлиги, ҳамжихатлиги билан бу ба-лолардан қудратли бўлиб чиқамиз, деб ният қилгандик, мана, шу натижаларга эришдик, — деди Президент.

Ҳеч бир оила эътиборсиз қолдирилмагани таъкидланди. Хусусан, "Саховат ва кўмак" умумхалқ ҳаракати дои-

расида Олот, Қорақўл ва Жондордаги эҳтиёжманд оилаларга қарийб 14 миллион сўм моддий ёрдам кўрсатилган. Аҳоли фаровонлигини оширишга қаратилган ишлар изчил давом эттирилиши, бунинг учун қўйи тизимдаги раҳбарлар уйғониши, жон куйдириши кераклиги айтилди.

— Бугун бу ерга келишимдан мақсад — халқимизни кўпроқ эшитиш, эртанги марраларни белгилашда тўғри йўл тутиш. Туман ҳокимлари ва маҳалла раислари ўзларини қўйнаётган муаммоларни очик-ойдин айтиб, уларнинг ечими бўйича тақлифларини билдирса, ниятимиз амалга ошади, — деди давлат раҳбари.

Ҳудудларни ривожлантириш дастури ҳамда камбағалликни қисқартириш режалари маҳаллабай тизим асосида ишлаб чиқиши таъкидланди.

Мутасаддилар Олот туманида маҳаллабай ишлаш тизими тақдироти чоғида Бунёдкор ва Шайхлар маҳаллалари уйма-уй юриб ўрганилгани, шунда аҳоли вакиллари турли касб-хунарларни эгаллаш истаги борлигини билдирганини қайд этди. Фуқароларнинг истакларидан келиб чиқиб, бугунги кунда тумандаги касб-хунар мактаби ҳузурида саккиз йўналишда касбларга ўргатиш ўқув курслари ташкил этилди.

Президент мазкур тақрибга асосида Республика Ўрта махсус, касб-хунар таълими маркази ва унинг ҳудудий бошқармалари ҳамда мамлакатимиздаги 700 дан ортиқ касб-хунар мактаби Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлигига бўйсунадиган янги тизим жорий қилиш зарурлигини таъкидлади. Тегишли раҳбарларга жойларда аҳолининг талаб ва истакларидан келиб чиқиб, ўша ҳудуддаги тадбиркорларга керак бўлган касб-хунарларга ўқитишни ташкил этиш юзасидан топшириқлар берилди.

Маҳалла раисларига ўз ҳудудидаги ҳар бир фуқарони рози қилиш, иқтисодий сектор билан биргаликда хонадонма-хонадон юриб, иш ўринлари яратиш, ўша хонадонларда ободлик ва фаровонликни таъминлаш бўйича вазифалар юклатилди.

— Маҳалла раиси қачон обрўли бўлади? Халқ дардини раҳбарларга лўнда қилиб қўйса. Ҳамма масала аввало маҳаллада ҳал бўлсагина одамлар рози бўлади, — деди Шавкат Мирзиёев.

Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш вазирлигига республика бўйича чекка ҳудудларда жойлашган 968 та маҳалладаги шароитларни яхшилаш бўйича топшириқлар берилди. Ҳумладан, Бухоро вилоятидаги 55 та оғир, олис ва чегара ҳудудлардаги маҳаллалар танлаб олиниб, Фавқулодда вазиятлар вазирлиги билан ҳамкорликда ушбу маҳаллаларда ободонлаштириш ишлари ва маҳаллабай тизимни жорий этиш бўйича алоҳида вазифалар белгилаб берилди.

Бу йил ёшлар ва оилавий тадбиркорлик лойиҳалари учун Қорақўл туманига 36 миллиард сўм, Олот туманига 21 миллиард, Жондор туманига 49 миллиард сўм маблағ ажратилди.

2021-2022 йилларда Олотда 42 та, Қорақўлда 56 та, Жондорда 67 та лойиҳа амалга оширилиб, 3 мингта доимий иш ўрни яратиш режалаштирилган.

Олотда лойиҳа қиймати 20 миллион

доллар бўлган логистика маркази, Қорақўлда олтингургуртни қайта ишлаш корхонаси, Жондорда керамик плиталар ишлаб чиқариш объекти ишга туширилади. Кичик саноат зоналари ташкил этилади.

Қишлоқ ҳўжалигида ҳам фойдаланилмаган имкониятлар бор. Жорий йилда 18 километр мелиорация тармоқлари қурилиб, Жанубий Олот ҳўжалигидан коллектори реконструкция қилинади. Натижада фойдаланишдан чиққан ерлар қайта ўзлаштирилиб, бозорбоп маҳсулотлар етиштирилади.

Президентимиз ижтимоий соҳаларни ривожлантириш масалаларига алоҳида тўхталди. Хусусан, Олот туманида кинотеатр ва кутубхона ўз ичига олган Маънавият ва маданият маркази қурилиши қайд этилди. Шунингдек, мактаб, болалар боччаси, тиббиёт муассасалари, ижтимоий хизмат объектлари барпо этилади.

Бу йил Қорақўлдаги Халқаро математика мактаби реконструкция қилиниб, 200 ўринли ётоқхона қурилиши таъкидланди. Бу даргоҳнинг иқтидорли ёшлари IT соҳасига жалб қилинади.

Жаҳон банки иштирокиди Олот ва Қорақўл туманлари ичимлик суви таъминотини яхшилаш бўйича 139 миллион долларлик лойиҳа яқунланиб, 265 минг аҳоли ичимлик суви билан таъминланади. Бу икки туманда сўнгги 30 йилдан буён ичимлик суви таъминоти 17 фоиз бўлган, жорий йилда бу кўрсаткич 90 фоизга етди.

Давлатимиз раҳбари учрашувда маҳаллий аҳолининг муурожаатларини инобатга олиб, Олот — Тошкент темир йўл қатновни қайта тиклишини маълум қилди.

Бугун бутун мамлакатда уйғониш даври. Лоқайдлик, ўзибўларчилик билан ўзгариш бўлиб қолмайди. Халққа шароит яратиш, ташаббускорларга қўмаклашиш, тинимсиз иштиш ва меҳнатгина натижа келтиради. Учрашув мана шундай руҳда ўтди.

Бухоро туманидаги "Бухоро Варнет" корхонаси. Президент Шавкат Мирзиёев 2019 йилда бу ерга келганида иш энди бошланган эди. Ҳозирги кунда у замонавий агросаноат мажмуасига айланмоқда.

Авал бу ерда фақат иссиқхона бўлган бўлса, эндиликда унинг ёнида ўқув маркази, лаборатория ҳамда иссиқхоналар учун конструкциялар ишлаб чиқарувчи корхона ташкил этилмоқда. Яъни, замонавий иссиқхоналар учун нимаки керак бўлса, шу ерда тайёрланади.

Давлатимиз раҳбари бу галги таширифи чоғида мазкур мажмуанинг янги имкониятлари билан танишди.

— Иссиқхоналар билан шунча йилдан бери шуғулланамиз, лекин профессионаллар йўқ эди. Энди бу йўналиш янги сифат босқичга чиқяпти, — деди Президент.

Бухоро вилоятининг кўп ерлари шўрхок ва қумлоқ, сув эса танқис. Бундай жойларда қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари етиштириш учун гидропоника усули жуда қулай. Шу боис 2018 йил 10 июлдаги Президент қарори билан "Бухоро-агро" эркин иқтисодий зонаси ташкил этилган эди. Бу зона учун Жондор, Когон, Пешку, Ромитан ва Бухоро туманларидан 3 минг гектар ер ажра-

тилди. Тўғридан-тўғри инвестициялар жалб этилиб, кластер тизимида қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотлари етиштириш, қайта ишлаш ва экспорт қилиш учун кенг шароит яратилди.

"Бухоро Варнет" корхонаси ҳам ана шу имкониятлар самараси. Лойиҳанинг умумий қиймати 120 миллион доллардан зиёд бўлиб, бу маблағнинг ҳаммасини тўғридан-тўғри хорижий сармоялар ташкил этади.

Бугунги кунга 10 миллион доллар ташқи инвестиция ўзлаштирилиб, 13 гектар майдонда иссиқхона қуриб битказилди, 260 дан ортиқ иш ўрни яратилди. Яна 17 гектарда қурилиш ишлари давом этмоқда.

Ўтган йили қарийб 20 миллиард сўмлик маҳсулот етиштирилиб, 1 миллион долларлик экспорт қилинган. Жорий йилда 26 миллион долларлик тўғридан-тўғри хорижий инвестиция жалб қилиниши режалаштирилган.

Корхона учун қарийб 113 гектар ер ажратилган бўлиб, тўлиқ ишга тушганда йиллик қуввати 33,8 минг тонна бўлади, жами 2 мингга яқин иш ўрни яратилади.

Президент 2020 йил 12 декабрь кун Хоразм вилоятида бўлганида йирик иссиқхоналар ҳузурида ўқув маркази очиб, шу йўналишга қизиққан тадбиркорлар ва ёшларни тайёрлаш кераклигини таъкидлаган эди. Давлатимиз раҳбари "Бухоро Варнет" корхонасида ташкил этилган шундай марказни кўриб қўрди.

— Бу тизим нима учун муҳим? Биринчидан, ёшларимизга ривожланган мамлакатлар мутахассислари онлайн режимода дарс беради. Иккинчидан, иссиқхоналар учун зарур материаллар маҳаллийлаштирилади. Энг муҳими, бозор талабига мос маҳсулот ишлаб чиқарилади, — деди Шавкат Мирзиёев.

Давлатимиз раҳбари "Бухоро Варнет" корхонасида хонадонлар учун ихчам иссиқхоналар қуриб беришни йўлга қўйиш лозимлигини таъкидлади. Шу ерда 2021 йил учун Бухоро вилоятида аграр ва озиқ-овқат соҳаларини ривожлантириш бўйича тақдимот ўтказилди. Барча лойиҳалардан кўзланган ягона мақсад — аҳоли бандлигини таъминлаш ва даромадини оширишда қишлоқ ҳўжалигини драйверга айлантириш.

Бухородаги "BCT Cluster" пахта-тўқимачилик кластери Ўзбекистондаги қадирғоч кластер ҳисобланади. У Президентимиз Шавкат Мирзиёев томонидан илгари сурилган кластер ғоясининг дастлабки амалий натижасидир.

Давлатимиз раҳбари кластерга қарашли "Bukhara Cotton Textile" тўқимачилик корхонасига борди. "BCT Cluster" давлатимиз раҳбарининг 2017 йил 19 майдаги "Бухоро вилоятида замонавий пахта-тўқимачилик кластерини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарорига асосан ташкил этилган. У ўзида пахта етиштиришдан тортиб, уни чуқур қайта ишлашгача бўлган барча технологик занжирларни тўлиқ бирлаштирган. Хусусан, Бухоро вилоятининг Ромитан туманидаги 8 000 гектар экин майдонида пахта етиштирилса, тола Бухоро шахрида бунёд этилган замонавий тўқимачилик мажмуасида чуқур қайта ишланади.

(Давоми 2-бетда) ►

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ҚАРОРИ

ЎРМОН ҲЎЖАЛИГИ СОҲАСИДА ИЛМ-ФАНИИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИШЛАРИНИ РАҒБАТЛАНТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасида ўрмон ҳўжалиги тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини амалга ошириш, ўрмон ҳўжалигида илм-фан ва ишлаб чиқариш интеграциясини таъминлаш, илмий-тадқиқот ишларини рағбатлантириш ҳамда халқаро стандартлар даражасига мос илгор хорижий тажрибага эга бўлган кадрларни тайёрлаш тизимини такомиллаштириш мақсадида:

1. Ўрмон ҳўжалиги давлат қўмитаси, Иқтисодий тараққиёт ва камбағалликни қисқартириш вазирлиги ҳамда Молия вазирлигининг 2021 йил 1 февралдан:

а) ўрмон ҳўжалиги соҳасида кадрларни тайёрлаш, қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш, хорижий стажировкаларни тизимли ташкил этиш, инновацион ишланмаларни ишлаб чиқаришга кенг жорий этиш мақсадида Ўрмон ҳўжалиги давлат қўмитаси марказий аппарати тузилмасида 4 та штат бирлигидан иборат

Илмий ташкилотлар фаолияти ва инновацияларни жорий этишни мувофиқлаштириш бошқармасини;

пистачилиқни ривожлантириш, пистанинг янги ва серхосил нав ҳамда шакллари таллаш, районлаштириш, пистачилиқ бўйича ўрмончилар, фермер ва деҳқон ҳўжаликлари учун семинар, тренинг ва бошқа тадбирлар ташкил этиш мақсадида Жиззах давлат ўрмон ҳўжалиги Фаллаорол бўлимининг "Оқтош" участкасидаги оналик писта плантациялари негизида Ўрмон ҳўжалиги илмий-тадқиқот институти ҳузурида давлат муассасаси шаклидаги Пистачилиқ илмий-тажриба станциясини ташкил этиш;

Ўрмон тадбирларининг технологик хариталарини ишлаб чиқиш ва ўрмон амалиётига жорий этишни таъминлаш мақсадида Ўрмон ҳўжалиги илмий-тадқиқот институти тузилмасида Ўрмон иқтисодиёти бўлимини;

(Давоми 3-бетда) ►

Қонун ишдоркорлиги

Янги қонун: ер участкасини нахроний олиб қўйганлик учун жавобгарлик кучайтирилди

Сўнгги йилларда жойларда маҳаллий давлат органлари томонидан ер участкаларини давлат ҳамда жамоат эҳтиёжлари

учун олиб қўйиш тартибига риоя этилмаслиги оқибатида мулк дахлсизлигига путур етказиш ҳолатлари кузатилган.

Ўтган даврда биргина адлия идоралари 1 минг 244 ҳолатда қўчмас мулк объектлари баҳоланмаган ҳолда бузиб ташланганини аниқлаган.

Шундан 430 та қўчмас мулк объекти тегишли компенсация берилмасдан бузилган

бўлса, 846 ҳолатда қўчмас мулк объектлари уларнинг мулкдорларини хабардор этмасдан бузиб ташланган. Шунингдек, 1 минг 388 ҳолатда мулкдорларини хабардор қилиш муддати-га риоя этилмаган.

(Давоми 2-бетда) ►

Қонун моҳияти

Янги фуқаролик кодекси:

васият бўйича ворисликка оид янги нормалар

Президентимизнинг 2019 йил 5 апрелдаги Фармойиши билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикасининг фуқаролик қонунчилигини такомиллаштириш концепциясида ворислик

ҳуқуқи бўйича эр-хотиннинг биргаликдаги васиятномаси ва мерос шартномасига оид қоидаларни киритиш зарурлиги кўрсатилган эди. Хўш, ушбу вазифа янги Фуқаролик кодексида ўз ифодасини қандай топди?

Бу саволга жавобан шуни айтиш керакки, янги Фуқаролик кодекси лойиҳасида, **биринчидан**, васият бўйича ворисликни қабул қилиш асослари аниқлаштирилди. Ворислик васият ва қонун бўйича ёхуд ҳар иккала асосга кўра, амалга оширилиши белгиланди. Бундан Франция ҳуқуқий тартибига солиш тажрибасидан фойдаланилди.

Маълумки, амалдаги фуқаролик қонунчилигига мувофиқ, ворислик васият ёки қонун бўйича амалга оширилади. Ҳар

иккала асосдан бирининг мавжудлиги ворисликни белгилаб беради.

Амалиётда васиятнома тузиш ҳамда уни амалга ошириш билан боғлиқ муносабатларда муаммоларнинг мавжудлиги васиятнома тузган ҳолатда ҳам қонун бўйича ворисликни белгилаш заруриятини юзага келтиради. Шу туфайли янги таҳрирдаги Фуқаролик кодексида ворислик ҳар иккала асосга мувофиқ амалга оширилиши белгиланди.

(Давоми 3-бетда) ►

Президентимиз Шавкат Мирзиёев 2020 йил 29 декабрда Олий Мажлисга тақдим этган Муурожаатномасида адолат давлатчилиқнинг мустақкам пойдевори эканлигини алоҳида таъкидлади. Зеро, адолат ва қонун устуворлигини таъминлашда суд ҳокимияти ҳал қилувчи ўрин эгаллайди.

Муносабат

Ўзбекистонда суд-ҳуқуқ ислохотлари изчил давом этмоқда

Давлатимиз раҳбари Парламентга ҳар йилги Муурожаатномасида жамиятда қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ соҳасини такомиллаштириш масалаларига алоҳида тўхталиб ўтиши бежиз эмас, албатта. Чунки жамият тараққиёти қонун устуворлиги ва суд ҳокимиятининг мустақиллиги билан чамбарчас боғлиқдир.

Шу нуктаи назардан, инсон ҳуқуқи ва эркинликларини кафолатли ҳимоя қилиш, қонун устуворлигини таъминлашга

қаратилган ислохотлар янги йилда ҳам изчил давом эттирилмоқда.

Сўнгги тўрт йил давомида суд-ҳуқуқ соҳасини ислохот этиш борасида 40 дан ортиқ қонун, фармон ва қарорлар қабул қилинган мамлакатимизда шахсонинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш кафолатларини янада кучайтиришга стратегик аҳамиятга эга вазифа сифатида қаралаётганининг яққол мисолидир.

(Давоми 3-бетда) ►

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг

ҚАРОРИ

2021 йил 15 январь

№ 1

Тошкент шаҳри

Суд қарорларини қайта кўриш институти такомиллаштирилиши муносабати билан процессуал қонун нормаларини қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида

Суд қарорларини қайта кўриш институти такомиллаштирилиши муносабати билан, шунингдек, судлар томонидан процессуал қонун нормалари тўғри ва бир хилда қўлланилишини таъминлаш мақсадида, "Судлар тўғрисида"ги Қонуннинг 17-моддасига асосан, Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленуми

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Судларнинг эътибори шунга қаратилсинки, Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал кодексига (бундан буён матнда ЖПК деб юритилади), Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик процессуал кодексига (бундан буён матнда ФПК деб юритилади), Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодексига (бундан буён матнда ИПК деб юритилади), Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий суд

ишларини юритиш тўғрисидаги кодексида (бундан буён матнда МСИЮТК деб юритилади), Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексида (бундан буён матнда МЖТК деб юритилади) суд қарорларини қайта кўриш институти-ни такомиллаштиришни назарда тутувчи ўзгартириш ва қўшимчалар киритилган.

2021 йилнинг 13 январидан суд қарорлари устидан назорат тартибиде шикоят бериш

институти тугатилди, суд қарорлари устидан апелляция ва кассация тартибиде шикоят беришнинг амалдаги тартиби тубдан ўзгартирилди, апелляция ва кассация инстанцияси судлари ваколатлари кенгайтирилди, маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишларни кўриб чиқиш ваколати маъмурий судлардан жиноят ишлари бўйича судларга ўтказилди.

(Давоми 2-бетда) ►

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Бугунги кунда дунёнинг аксарият мамлакатларида ҳудудларнинг архитектура қиёфасини ўзгартиришга қаратилган давлат дастурларини амалга оширишда давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун ер участкаларини қонунга зид равишда олиб қўйиш ҳолатларининг олдини олишга катта эътибор берилмоқда.

Масалан, Россия, Беларусь, Қозоғистон, Грузия каби бир қатор мамлакатлар қонунчилигида ер участкаларини олиб қўйиш ёки олиб қўйилган ер участкаларига нисбатан компенсация турларини келиш-

унинг мулкдорига бундай олиб қўйиш муносабати билан етказилган зарарнинг ўрни олдиндан ва тўлиқ қопланмаган ҳолда бузиб ташлашга сабаб бўлса, шундай ҳаракатлар учун маъмурий жазо қўлланилганидан кейин ёки анча миқдорда зарар етказган ҳолда содир этилган бўлса, қатор муқобил жазолар ёки ҳатто муайян ҳуқуқдан маҳрум этилган ҳолда у йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади.

Бундай қилмишни содир этганлик учун етказилган зарар анча миқдорда бўлиб, яъни БХМнинг 100-300 бараваригача бўлган суммани ташкил

Қонун ижодкорлиги

Янги қонун: ер участкасини ноқонуний олиб қўйганлик учун жавобгарлик кучайтирилди

маслик ёхуд уларни ўз вақтида бермаслик оқибатида мулкдорга зарар етказганлик учун мансабдор шахсларнинг қилмишини оғирлик даражасига қараб жавобгарликка тортишга оид қонунлар мавжуд.

Бу ҳақда фикр юритганда Президентимизнинг 2019 йил 3 августда **“Фуқаролар ва тадбиркорлик субъектларининг мулк ҳуқуқи кафолатланишини сўзсиз таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”**ги Фармойиши қабул қилинганни алоҳида таъкидлаш лозим.

Ушбу ҳужжатда, жумладан, ер участкалари ноқонуний олиб қўйилгани ва шу муносабат билан мулкдорларга зарар етказилгани учун мансабдор шахсларнинг жавобгарлигини кучайтиришга қаратилган қонун лойиҳасини ишлаб чиқиш назарда тутилган.

Шунга мувофиқ, парламент маъқуллаган **“Ер участкаларини ноқонуний олиб қўйганлик учун жавобгарлик кучайтирилганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”**ги қонунни кунги кеча давлатимиз раҳбари имзолади.

Айтиш керакки, ушбу янги қонун билан Жиноят, Жиноят-процессуал ва Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексларга муҳим ўзгартиш ва қўшимчалар киритилди.

Хусусан, Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекс 200^г-модда билан тўлдирилиб, унда ер участкасини ноқонуний олиб қўйиш учун маъмурий жавобгарлик белгиланган.

Ушбу модданинг иккинчи қисмига мувофиқ, юқорида қайд этилган ҳуқуқбузарлик олиб қўйилаётган ер участкасидаги бинолар, бошқа иморатлар, иншоотлар ёки дов-драхтлар ёхуд уларнинг қисмларини, мазкур мол-мулкнинг бозор қиймати, шунингдек, унинг мулкдорига бундай олиб қўйиш муносабати билан етказилган зарарнинг ўрни олдиндан ва тўлиқ қопланмаган ҳолда бузиб ташлашга, уларга қўп бўлмаган миқдорда зарар етказишга олиб келса, базавий ҳисоблаш миқдорининг 150 бараваридан 200 бараваригача миқдорда жарама солинади.

Бу эса, амалдаги маъмурий жазо миқдоридан бир неча бараварга оғирроқдир.

Жиноят кодексида ер участкасини ноқонуний олиб қўйиш учун жиноий жавобгарлигини назарда тутувчи тўртта қисмдан иборат янги 229^г-модда билан тўлдирилди.

Эътибор беринг: эндиликда агар айбдор ер участкасини ноқонуний олиб қўйганлиги учун маъмурий жазо қўлланилганидан сўнг ушбу ҳаракатни яна такрор содир этса, у мулкдорга зарар етказмаган тақдирда ҳам жиноий жавобгарликка тортилади.

Ушбу модданинг кейинги қисмларида эса, жавобгарликни оғирлаштирадиган ҳолатлар кўрсатилган.

Масалан, иккинчи қисмга мувофиқ ер участкасининг ноқонуний олиб қўйилиши олиб қўйилаётган ер участкасидаги биноларни, бошқа иморатларни, иншоотларни ёки дов-драхтларни ёхуд уларнинг қисмларини, мазкур мол-мулкнинг бозор қиймати, шунингдек,

этса, у ҳолда айбдор маъмурий жазога тортилган ёки тортилмаганидан қатъи назар, жиноий жавобгарликка тортилади.

Мазкур модданинг учинчи қисмида шундай ҳаракатлар туфайли қўп миқдорда зарар етказилган бўлса, айбдор муайян ҳуқуқдан маҳрум этилиши билан боғлиқ жазолар назарда тутилган. Яъни бу ҳолда уч йилдан беш йилгача, туртинчи қисмга кўра, қўпчилик учун хавфли бўлган усулда ёки жуда кўп миқдорда зарар етказган ҳолда содир этилган бўлса, муайян ҳуқуқдан маҳрум этилган ҳолда 5 йилдан 8 йилгача озодликдан маҳрум қилиш жазоси қўлланиши мумкин.

Жиноят-процессуал кодексига киритилган қўшимчага мувофиқ, ер участкасини ноқонуний олиб қўйиш билан боғлиқ жиноят бўйича дастлабки тергов прокуратура органлари томонидан олиб борилади.

Маълумот ўрнида айтиш жоизки, юртимизда 2019 йилда **“Қишлоқ ҳўжалигига мўлжалланмаган ер участкаларини хусусийлаштириш тўғрисида”**ги қонун қабул қилинган. Унда хусусийлаштирилган ер участкасини давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун национализация қилиш мумкин бўлган ҳолатлар кечлаб қўйилган.

Бундан ташқари 2020 йил декабрь ойида **“Мулкдорлар ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларининг кафолатлари янада кучайтирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”**ги қонун қабул қилинган. Унга кўра, ер участкаларини давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйиш вақолатида халқ депутатлари Кенгашларига берилди.

Бунда ер участкаларини давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйиш тўғрисида қарорлар қабул қилишга фақат олиб қўйилиши режалаштирилган ер участкаларида жойлашган қўчмас мулк мулкдорлари билан очик муҳокама ўтказилганидан, фойда ва харажатлар баҳоланганидан, шунингдек, тегишминча, жисмоний ва юридик шахсларга етказилган зарарларни қоплаш бўйича марказлаштирилган жамғарма билан мажбурий равишда келишилганидан кейин йўл қўйилади.

Хулоса қилиб айтганда, ер участкасини давлат ва жамоат эҳтиёжлари учун олиб қўйишнинг шартлари қонунчилигимизда аниқ белгиланган. Эндиги масала фақат интизомда, яъни ушбу шартларга оғшмай рияз этишдадир.

Шу сабабли янги қонун ер участкаларини қонунга зид равишда олиб қўйишда айбдор шахсларнинг жавобгарлик доирасини аниқ белгилаш, бундай қилмишлар учун жавобгарлигини муқаррарлиги принципини амалда таъминлашга қаратилганлиги диққатга лойик.

Ушбу янги қонун ер участкасини ноқонуний олиб қўйганлик ҳамда бунинг оқибатида мулкдорга зарар етказганлик учун жавобгарликни кучайтириш орқали фуқаро ва тадбиркорлик субъектларининг мулк ҳуқуқи кафолатларини янада мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Аваз ЎРИНБОЕВ,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати

МАСАЛА АВВАЛО МАҲАЛЛАДА ҲАЛ БЎЛСАГИНА ОДАМЛАР РОЗИ БЎЛАДИ

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Ушбу йирик лойиҳани амалга ошириш учун жами 106,5 миллион АҚШ доллари миқдорда инвестициялар ўзлаштирилди. Занжирли ишлаб чиқаришнинг охириги ҳалқаси ҳисобланадиган “Bukhara Cotton Textile” корхонаси учун эса 65,2 миллион АҚШ доллари миқдорда маблағ йўналтирилди. Натижада Бухоро шахрининг ташландиқ бўлиб қолган собиқ тўқимачилик комбинати худудида замонавий ишлаб чиқариш объекти пайдо бўлди.

Мазкур йирик тўқимачилик мажмуаси таркибиде бешта — йигирув, бўяш, тўқимачилик, “Деним” жинси матосига ишлов бериш, тайёр тикувчилик маҳсулотлари ишлаб чиқариш фабрикаларини бирлаштирган.

Айтиш жоизки, мажмуанинг умумий майдони 10 гектар. Бу ерда мавжуд бўлган битта эски бино тубдан қайта реконструкция қилиниб, қўшимча равишда яна 19 та янги бино ва иншоотлар барпо этилди. Кластернинг ишлаб чиқариш фабрикалари Германиянинг “Schlafhorst Zweigniederlassung der Saurer Germany GmbH & Co KG”, “Volkmann Saurer”, “Beninger AG”, “Xetma”, “Monforts”, “Mayer”, “Menzel”, “Osthoff”, АҚШнинг “MORRISON”, Бельгиянинг “PICANOL n.v.”, Франциянинг “AESA” каби дунё тўқимачилик санатиде етакчи бўлган компанияларида тайёрланган энг замонавий технологик линиялар, асбоб-ускуна ва дастгоҳлар билан жиҳозланди.

Мазкур тўқимачилик корхонасида 1500 нафар, кластер билан қўшиб ҳисоблаганда 6000 нафар ходим фаолият юритмоқда.

Президент корхонадаги ишлаб чиқариш жараёни билан танишиди, тайёр маҳсулот намуналарини кўздан кечирди.

— Жинси матолар ва маҳсулотлар ишлаб чиқариш бўйича энг илгор давлатлар билан рақобат қилиш мумкин. Чунки еримиз, сувимиз, пахтамиз ўзимизники. Ишлайман деган ёшларимиз кўп. Таннархони яна пасайтирса бўлади. Лекин сифати халқроқ даражада бўлса, дунёда албатта ўз ўрнини топади, — деди Шавкат Мирзиёев.

Кластер томонидан йилга ўртача 26 минг тонна пахта хом ашёси етиштирилади. Уни бирламчи қайта ишлаш орқали 9100 тонна тола олинади. Тола эса “Bukhara Cotton Textile” корхонасида чуқур қайта ишланиб, ундан дастлабки босқичда 8450 тонна калава ип йигирилади. Кейинги босқичда эса 15 миллион погон метр деним жинси матолари тўқилади. Сўнгги босқичда қўшимча қийматга эга бўлган тайёр маҳсулотларга

айлантирилади. Яъни ташқи ва ички бозорда рақобатбардош бўлган жинси либослари тикилади.

Бунинг иқтисодий самарадорлиги шундаки, дунё бозориде 1 килограмм тола қиймати хом ашё сифатида 1,5 доллар бўлса, тайёр қийим қилиб сотилганда камида 25 долларга айланади.

Корхона айни пайтда йилга ўртача 12,5 миллион дон “Деним классик” ва “Деним стрейч” шимлари ишлаб чиқариш қувватига эга. Тайёр маҳсулотларнинг 80 фоизи экспорт қилинади.

Сув ресурсларидан унумли фойдаланиш мақсадида 2020 йилда пахта майдонларининг салкам 1000 гектарига томчилаиб суғориш усули жорий қилинди. 2021 йилда яна 1000 гектар ерда бу усул тизимлари қўлланилади. Шу тариқа яқин истикболда пахта етиштиришда тўлиқ томчилаиб суғориш усулидан фойдаланила бошланади.

Кластер томонидан Ўзбекистонда биринчи миллий жинси бренди — “B Jeans” яратилгани унинг навабдаги ютуғи бўлди. Харидорларга ушбу ёриқ остидаги жинси либосларини етказиб бериш мақсадида 2020 йилда Тошкент, Бухоро, Самарқанд ва Наманган шаҳарларида кластер савдо тармоқлари ишга туширилди. Бу эса “занжирли” ишлаб чиқаришнинг энг муҳим бўлган ақуний ҳалқаси боғланганидан далолатдир.

Кластер ўз олдида республика бўйича 50 та ана шундай савдо дўконлари очилиш мақсад қилган. Хусусан, яқин кунларда Андижон ва Фарғонада ана шундай фирма дўконлари ишга туширилиши кутилмоқда.

Бундан ташқари, Ўзбекистоннинг чет эл давлатлардаги элчиҳоналари кўмагида хорижда 100 та савдо нуқтасини ишга тушириш режалаштирилган. Айни пайтда Германиянинг Мюнхен, Дрезден каби йирик шаҳарларида ўзбек миллий бренди остидаги маҳсулотлар етказиб бериладиган дастлабки 7 та савдо дўконини ишга тушириш савий-ҳаракатлари олиб бориляпти. Яқин кунларда эса қўшни Қирғизистон Республикасининг Ўш шаҳрида “Савдо уйи” очилиши мўлжалланган. Келгусида бундай савдо тармоқлари фаолияти Европа давлатлари, Болтиқбуйи республикалари, Япония ва ҳатто жинси батани бўлган АҚШда ҳам йўлга қўйилади.

Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, чет эллардаги савдо тармоқлари орқали йилга ўртача 75–80 миллион евро миқдориде валюта тушумига эришилиши мумкин. Бу миллий брендларимиз тез орада дунё бозорларини эгаллашдан бир ниҳондир.

Тошкент шаҳрида Ўзбекистон мада-

ний мерос ҳафталиги доирасида ташкил этилган “Миллий либослар — янги ренессанс дурдоналари” модальер намоишида “B Jeans” бренди остидаги либослар коллекцияси илк намоишдаёқ муваффақият қозонди. Модальер намоишида 50 дан зиёд либослар коллекцияси тақдим этилди. “BCT Cluster” жинси матолари асосида яратилган либослар 40 дан ортиқ мамлакатлардан келган соҳа мутахассислари томонидан юксак баҳоланди. Натижада ўзида табиийлик, қулайлик ва хашамини мужассам этган “B Jeans” коллекцияси “Ўзбек миллий либослари аънаналарини сақлаш ва ривожлантиришга қўшган улкан ҳиссаси учун” махсус диплом билан тақдирланди.

Дарвоқе, “Bukhara Cotton Textile” корхонасида ишлаб чиқарилаётган жинси матолари рангининг табиийлиги билан ҳам ички ва ташқи бозорда устунликка эга. Ишлаб чиқаришда зарур бўладиган табиий бўёқ олиш учун эса кластер раҳбарияти сай-ҳаракатлари билан хориждан индигофера ўсимлиги уруғлари олиб келинди ва 80 гектар майдонда етиштириш йўлга қўйилди. Пировардида шу ернинг ўзида табиий бўёқлар олишга муваффақ бўлинди.

Кластер жамоаси ўз олдида корхона фаолиятини кенгайтириш, маҳсулот турини кўпайтириш ва сифатини янада яхшилаш эвазига Ўзбекистон жинси буюмлари жаҳон бозоридан мустаҳкам жой эгаллашга эришишни бош мақсад қилиб қўйган.

Давлатимиз раҳбари маҳсулотлар турини кўпайтириш, дунёга машҳур брендлар билан ҳамкорликда қийимлар ишлаб чиқариш зарурлигини таъкидлади.

Шу ерда 2021–2022 йилларга мўлжалланган Бухоро вилоятида амалга ошириладиган инвестиция лойиҳалари, ёшлар бандлигини таъминлаш режалари тақдимоти ўтказилди.

— Халқ ичиде юриб, ҳар бир ёшнинг муаммосини эшитиб, назоратга олиб, охир-оқибат ҳал этиб берсақ, вазият ўзгаради. Ёшлар ишлари агентлигининг асосий вазифаси шу бўлиши керак, — деди Президент.

Ёшларни касбга йўналтириш, тадбиркорликка ўқитиш, бизнеси ва хунармандчилигини очигиға кўмаклашиб, бандлигини ошириш чоралари муҳокама қилинди.

Шавкат Мирзиёев Бухоро шаҳридаги давлат хизматлари маркази ва IT-Parkни бориб кўрди.

Бу ерда “ягона дарча” тамойили асосида 130 дан ортиқ турдаги давлат хизматлари кўрсатилади. Бинода Давлат хизматлари агентлиги вилоят бошқар-

маси, Халқ қабулхонаси, Тадбиркорлар муурожаатларини кўриб чиқиш бўйича қабулхона, ФХДБ бўлими, нотариал идора ҳам жойлашгани аҳолиға қулайлик яратган. Қутиш залида китоблар жаво-ни ташкил этилган.

Давлатимиз раҳбари хизматлар нарх-ини арзонлаштириш, узоқ маҳаллар аҳолисига сайёр ва онлайн хизмат кўрсатиш бўйича топшириқлар берди.

Шу ерда Корхоналарни соғломлаштириш ва хусусийлаштириш клиникаси ҳам очилган. Молиявий ва юридик мас-лаҳатлар бериш, ахборот хизматлари кўрсатиш йўлга қўйилган.

Бинонинг иккинчи қаватида IT-Parkнинг Бухоро филиали жойлашган. Бу ерда ҳам ўқувчилар, ҳам талабалар, ҳам фрилансер ва дастурчилар учун зарур шартитлар яратилган. Болалар мактаб давридан ўйинлар орқали ахборот те-хнологияларига қизиқтирилади, кейин ўқитилиб, лойиҳалар ишлаб чиқишга ўргатилади. Бу ерда ёш хаваскорлар, ро-бототехниклар, веб-дизайнерлар, проф-фессионал дастурчилар ййилган.

Президентимиз бухоролик ёшларнинг салоҳиятини юксак баҳолаб, бу соҳа мамлакатимиз тарақиёти учун жуда муҳим эканини таъкидлади.

— Бухоро азалдан илм-фан маркази бўлган. Бугун ҳам билимли, интилувчан ёшлар кўп. Бухоронинг IT соҳаси бўйича брендини яратиш керак. Бунинг учун барча нарсга — шароит, ресурс, интел-лект бор, — деди Шавкат Мирзиёев.

Президентимиз “Мандэй ЛАБС” кор-хонасига асос солган 25 ёшли Саидрав-шан Шокиров, халқроқ IT компаниялар билан ҳамкорликда ишлаётган дастур-чи Шахрулло Тухсанов ва бошқа ёшлар билан суҳбатлашди.

Долзарб иқтисодий-ижтимоий маса-лалар бўйича ёш дастурчиларга бюорт-ма бериш, маблағ, энергия ресурслари ва вақтни тежовчи дастурий маҳсу-лотлар яратиш бўйича кўрсатмалар бе-рилди.

Давлатимиз раҳбари IT-Parkдаги ёш-лар билан эсдалик учун сууратга тушди.

IT-Park учун Bukhara City мажмуасида 9 ва 12 қаватли замонавий бинолар курилмоқда. Мажмуада коворкинг мар-кази, офислар, меҳмонхона, ресторан ва спорт заллари бўлади. У ерда 700 дан зиёд иш ўрни яратилади.

Давлатимиз раҳбари Шавкат Мирзиёевнинг Бухорога ташириқ давом этмоқда.

Матназар ЭЛМУРОДОВ,
Зиёдулла ЖОНИБЕКОВ,
Абдулазиз МУСАЕВ,
ЎЗА мухбирлари

Ўзбекистон Республикаси Олий суди Пленумининг

ҚАРОРИ

Суд қарорларини қайта кўриш институти такомиллаштирилиши муносабати билан процессуал қонун нормаларини қўллашнинг айрим масалалари тўғрисида

◀ (Бошланиши 1-бетда)

2. Судларга тушунтирилсин-ки, ЖПК 1, 3-моддалари, ФПК 1, 7-моддалари, ИПК 1, 6-моддалари, МСЮТК 1, 8-моддалари, МЖТК 1, 9-моддалари маз-мунига кўра, суд муҳокамаси, шу жумладан, апелляция ва кассация инстанцияси судларида ҳам, суд ишларини юритиш суд муҳокамаси юритилаётган пай-тда амалда бўлган қонун ҳужжат-ларига мувофиқ олиб борила-ди. Шу муносабат билан 2021 йил 13 январдан бошлаб:

маъмурий судлар иш юри-тишга қабул қилинган, бироқ мазмунан кўриб чиқилмаган тўғрисидаги ишлар судловга тегишлилиги бўйича жиноят ишлари бўйича туман (шаҳар) судларига ўтказилиши лозим; суд муҳокамаси бошланган (иш юритишга қабул қилинган) кассация шикоятлари (протест-лари) вилоятлар ва уларга тен-глаштирилган судлар ёки Ўзе-кистон Республикаси Олий суди судлов хайатлари томо-нидан мазмунан кўриб тугалла-ниши шарт;

суд муҳокамаси бошланма-ган (иш юритишга қабул қилиш масаласи ҳал этилмаган) кас-сация шикоятлари (протестла-ри), агар уларни қайтариш ёки иш юритишга қабул қилишни рад этиш учун бошқа асослар мавжуд бўлмаса, ўтиб кетган апелляция шикояти (протести) бериш мuddатини тиклаган ҳол-да апелляция тартибиде кўриб чиқилиши лозим;

маъмурий ҳуқуқбузарликлар тўғрисидаги ишлар бўйича суд ҳужжатлари устидан апелляция тартибиде шикоят бериш ин-ститути муқаддам мавжуд бўл-магани ва фақат 2021 йилнинг 13 январидан жорий этилгани-ни инобатга олиб, ушбу ишлар бўйича кассация шикоятлари (протестлари) апелляция шико-ратини (протестини) бериш учун

ўтказиб юборилган мuddатни тиклаган ҳолда апелляция тар-тибиде кўриб чиқилиши лозим; апелляция ва кассация инс-танцияси судлари томонидан 2021 йил 13 январга қадар чиқа-рилган қарорлар устидан Ўзе-кистон Республикаси Олий су-дининг тегишли судлов хайба-тига кассация тартибиде шикоят (протест) берилиши мумкин.

Апелляция ёки кассация инстан-цияси суди қарори бекор қи-линган тақдирда, иш янгидан кўриб чиқиш учун апелляция ин-станцияси судига юборилади. Ишчи апелляция тартибиде ян-гидан кўриб чиқишда шунини эътиборга олиш лозимки, Ўз-бекистон Республикаси Жиноят кодекси 13-моддасининг би-ринчи қисми мазмунига кўра, агар қийимнинг жиноийлиги ёки жазога лойиқлиги ҳукм қонуний қучга киргунга қадар янги жиноят қонунин билан бар-тараф этилган бўлса, жиноят иши ЖПК 83-моддасининг 2-банди билан тугатилади;

суд муҳокамаси бошланма-ган (иш юритишга қабул қилиш масаласи ҳал этилмаган) назо-рат шикоятлари (протестлари), агар уларни қайтариш ёки иш юритишга қабул қилишни рад этиш учун бошқа асослар ма-вжуд бўлмаса, Ўзбекистон Ре-спубликаси Олий судининг те-гишли судлов хайбатлари то-монидан кассация тартибиде кўриб чиқилади;

Ўзбекистон Республикаси Олий суди судьяларининг ўр-ганисиде бўлган Ўзбекистон Ре-спубликаси Олий суди Раёсати-га назорат тартибиде протест келтириш тўғрисидаги шикоят-лар (аризалар), ишчи кассация инстанцияси судида такроран кўриб чиқиш учун протест келти-риш тўғрисидаги ариза сифа-тида кўриб чиқилиши лозим;

Ўзбекистон Республикаси Олий суди судьясининг назо-рат шикоятини кўриб чиқиш

учун судлов хайбатига ўтказиш-нинг рад этиш тўғрисидаги жи-римининг мавжудлиги белги-ланган мuddатлар доирасида кассация шикояти (протести) билан муурожаат қилиш учун тўксинлик қилмайди.

3. Процессуал қонунларга ки-ритилган ўзгартириш ва қўши-мчаларга мувофиқ, вилоятлар ва уларга тенглаштирилган судлар суд ҳужжатлари устидан берил-ган ва ушбу судлар томонидан суд муҳокамаси бошланган (иш юритишга қабул қилинган) апел-ляция ва кассация шикоятлари (протестлари) мазкур босқич судлари тегишли судлов хайбатлари томонидан мазму-нан кўриб тугалланиши шарт.

Вилоятлар ва уларга тенг-лаштирилган судлар суд ҳужжат-лари устидан берилган бўлиб, улар бўйича суд муҳокамаси бошланмаган (иш юритишга қабул қилиш масаласи ҳал этил-маган) апелляция ва кассация шикоятлари (протестлари) апелляция шикояти (протести) билан Ўзбекистон Республикаси Олий судининг тегишли судлов хайбатларига муурожаат қилиш ҳуқуқи тушунтирилган, апел-ляция шикояти (протести) бериш мuddатлари ўтиб кетган ҳолда эса, апелляция шикоятига (про-тестига) шикоят (протест) бе-риш мuddатини тиклаш тўғри-сидаги илтимосномани илова қилиш зарурати тушунтирилган ҳолда аризачиларга қайтарили-ши лозим.

4. Судларга тушунтирилсин-ки, апелляция ёки кассация шикояти (протести) бериш мuddатини тиклаш тўғриси-даги илтимосномани кўриб чи-қишда қонунларга киритилган ўзгартириш ва қўшимчалар мuddатни ўтказиб юборишда уз-рли сабаб бўладиган ҳолат си-фатида тан олинмиши мумкин.

Фуқаролик, маъмурий, иқ-тисодий ишлар, шунингдек, маъмурий жавобгарлик тўғ-рисидаги ишлар бўйича ўткази-б юборилган апелляция ёки кассация шикояти (протести) бериш мuddатини тиклаш ма-саласини муҳокама этиш чоғи-да, судлар ФПК, МСЮТК, ИПК ва МЖТКда белгиланган суд қарорлари устидан шикоят (протест) бериш мuddатларидан келиб чиқилиши лозим.

5. ФПК 438 ва 445-моддалари, ИПК 326 ва 333-моддалари, МСЮТК 268 ва 375-моддалари-га кўра, суд ҳужжатини ўзгар-тирган ёки бекор қилган апел-ляция ёки кассация инстанция-сининг қарорлари ва ажримла-рини янги очилган ҳолатлар бўйич

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ҚАРОРИЎРМОН ХЎЖАЛИГИ СОҲАСИДА ИЛМ-ФАННИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИШЛАРИНИ
РАЎБАТЛАНТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

◀ (Бошланиши 1-бетда)

б) ўрмон уруғчилигини ривожлантириш, ўрмон ўсимликлари уруғлари таҳлилини илмий-тадқиқот ишлари билан мувофиқлаштириш мақсадида ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси тизимидаги ўрмон ва доривор ўсимликлар уруғчилигини таҳлил қилиш марказини тугатиш ҳамда унинг моддий-техник базасини сақлаб ҳолда ўрмон хўжалиги илмий-тадқиқот институтига бериш тўғрисидаги тақлифларига розилик берилсин.

Белгилансинки, ўрмон хўжалиги давлат қўмитаси марказий аппарати ҳамда ўрмон хўжалиги илмий-тадқиқот институти тузилмасига киритилган ўзгаришларга ўрмон ва доривор ўсимликлар уруғчилигини таҳлил қилиш марказини тугатиш натижасида бўшаётган штат бирликлари ҳамда Жизжаҳ давлат ўрмон хўжалиги штат бирликларини мақбуллаштириш ҳисобига амалга оширилади.

2. Белгилансинки, ўрмон хўжалиги илмий-тадқиқот институти тугатилади.

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Бундай амалиёт Германия, Франция ва Беларусь Фуқаролик кодексларида ўз ифодасини топган.

Иккинчидан, Фуқаролик кодексида Европа мамлакатларининг аксариятида амалда бўлган эр-хотиннинг бир-галикдаги васиятномаси тушунчаси ва мерос шартномасига оид қоидалар киритилмоқда.

Халқимиз ўз менталитетидан келиб чиқиб, аксарият ҳолларда нотариал тасдиқланган ёзма васиятномалардан кўра оила аъзолари гувоҳлигида тасдиқланадиган оғзаки васиятномаларни муҳим деб билади. Эслатма ўрнида айтиш мумкин, миллий қўнунчиликларимизга никоҳ шартномаси институти ҳам хорижий тажриба асосида киритилган эди.

Афсуски, мамлакатимизда никоҳга қараётган тарафлар никоҳ шартномасини деярли тузмайди. Аммо масаланинг яна бир жиҳати борки, қонунлар фақат бугунги кун учун эмас, балки келажакда юзага келиши мумкин бўлган муносабатларни ҳам тартибга солиш учун қабул қилинади.

Шу омилларни инобатга оладиган бўлсак, никоҳ шартномаси, эр-хотиннинг биргаликдаги васиятномаси ҳамда мерос шартномаси келгусида тарафлар ўртасида юзага келиши мумкин бўлган мулквий низоларнинг олдини олиш учун тузилиши мумкин.

Бу борадаги хорижий тажриба таҳлилига кўра, Латвиянинг ҳуқуқий тартибга солиш тажрибасида бундай васиятнома эр-хотиннинг биргаликдаги хоҳиш-иродасини ифодалаб, мерос таркибига мерос қолдирувчининг

унинг вафотига қадар расмийлаштирилмаган мулквий ҳуқуқларини назарда тутди.

Учинчидан, нотариус ҳузурида васиятномани тасдиқлаш жараёни аудио ва видеода қайд этилиши белгиланди. Мазкур норма амалиётда мерос қолдирувчи томонидан ўзининг ҳақиқий хоҳиш-иродаси эркин ифода этилишига тўққинлик қилувчи турли ҳуқуқбузилиш ҳолатлари мавжудлиги ҳамда бундай ҳолатларнинг олдини олиш зарурияти туфайли кири-

ди. Олдин тузилган васиятнома ундаги қоидалар кейинги васиятномалар билан ўзгариштирилмаган даражада қонуний кучга эга бўлади.

Бешинчидан, Фуқаролик кодекси меросда мавжуд бўлмаган мулкни васият қилишнинг ҳуқуқий оқибатлари билан боғлиқ норма билан тўлдирилмоқда. Бунга кўра, васиятнома ҳақиқий эмас, деб топилган тақдирда, ушбу васиятномага биноан меросдан маҳрум бўлган меросхўр умумий асосларда қонун бўйича меросни қабул қилиб

ди. Германия тажрибасидан келиб чиқиб, васиятномани ижро этувчи жисмоний ёки юридик шахс бўлиши белгиланди. Германия Фуқаролик кодексининг VI боби "Ижрочилар" деб номланган бўлиб, унда васиятномани ижро этишга оид муносабатларни тартибга солишга қаратилган қоидалар белгиланган.

Янги таҳрирдаги Фуқаролик кодекси мувофиқ, васият қилувчи истеълоқ вақтда васиятномани ижро этувчини ўзгариштириш ёки васиятномани ижро этувчини тайинлашни бекор қилиш мумкин. Васиятномани ижро этувчининг ваколатлари унинг илтимосига биноан нотариус томонидан берилган васиятномани ижро этувчини тайинлаш ҳақидаги гувоҳнома билан тасдиқланади.

Агар васиятномада бошқача қоида белгиланмаган бўлса, васиятномани ижро этувчи васиятномани ижро қилиш билан боғлиқ зарур чораларни кўради.

Хулоса ўрнида шунини айтиш мумкин, янги таҳрирдаги Фуқаролик кодекси қиритилган васият бўйича ворисликка тааллуқли янги ҳуқуқий институтлар ва нормалар амалиётга жорий этилган, мерос ҳуқуқига оид фуқаролик-ҳуқуқий муносабатлар ишторқчиларнинг қонуний манфаатларини самарали ҳимоя қилишга тўққинлик қилувчи ҳуқуқий бўшлиқ ва коллизиялар бартараф этилади.

Дилдора АНВАРОВА,

Адлия вазирлиги ҳузуридаги Ҳуқуқий
сиёсат тадқиқот институти
масъул ходими

Ислоҳот ва самара

Бағрикенглик ва инсонпарварлик
тамойили — амалда

Ўтган йили гурланлик Фаррух Қаландаров уч марта суғланди. Дастлабки босқич суди томонидан 1 йилу 3 ой муддатга озодлиқни чеклаш бўйича чиқарилган ҳукм кейинчалик озодлиқдан маҳрум қилиш жазосига алмаштирилди. Пировардига яна суд жараёналари...

Кейинги судловга маҳкум ўз турар жойини ўзгартириб, Урганч шаҳридаги яқин қариндошининг уйига қўчиб боргани, туман ички бўлимининг мурожаатига асосан унга нисбатан қидирув эълон қилгани сабаб бўлди. Аниқланишича, маҳкумнинг ўз турар жойини ўзгаришга ички ишлар органи томонидан жазони ўташдан бўйин товлаш аломати сифатида малакаланган. Аслида воқеалар ривожига ўзгачароқ ўзанда кечган. Маҳкум ўз турар жойини рухсатсиз эмас, балки ошқора тарзда ўзгаришган. Ўзининг янги турар жой манзиллини шу ҳудуддаги ички ишлар идораси масъулларига маълум қилган.

Лекин назорат маҳкамаси масаланинг бу жиҳатини етарлича ва охиригача ўрганмаган.

Кейинги босқич суди ушбу ҳолатни анча синчиклаб ўрганиб ва озодлиқни чеклаш бўйича унга нисбатан чиқарилган ҳукм пировардига озодлиқдан маҳрум қилиш жазосига ўзгариштирилгани адолат намунаси сифатида эътироф этмади. Маҳкум суд залидан озодликка чиқарилди.

Бошқа бир ҳолатда эса, Божот туманининг Миришкор қишлоғида яшовчи Дониёр Абдуллаевга нисбатан бирмунча енгил жазо чораси тайинланди. Айбланувчи муайян муддатга озодлиқни чеклаш жазосига ҳукм қилинди.

Маълум бўлишича, тергов органи уни Жиноят кодексининг мавжуд конституцийий тузумга қарши қилиниши назарда тутувчи 159-моддаси 1-қисмидан ташқари жамоат хавфсизлиги ва жамият тар-

тибига таҳдид солишга оид 244-1-моддаси 1 ҳамда 3-қисмидан "г" банди бўйича ҳам жавобгарликка тортиган. Суд ушбу айбни эътироф этди.

Аммо амалдаги тартибга кўра, содир этилган қилмишда Жиноят кодексининг айни бир моддаси турли қисмларида назарда тутилган алоқаматлар мавжуд бўлса, шахс ушбу модданинг оғирроқ жазо белгиланган қисми бўйича ҳукм қилиниши зарур.

Бундан ташқари айбланувчи ўз қилмишига тўлиқ иқроор, пушаймонлик билдирган, ҳатти-ҳаракати оқибатини ҳам чуқур англаб етган, ёш, ҳали оила қуришга улгурмаган. У ҳаётнинг тўғри ва раво йўллари томон интилаётгани шунинг ўзидан ҳам аён. Бундай ҳолларда қонун кечиримилилик фарзи — енгил жазо тайинлашни тақозо этади.

Шу муносабат билан судланувчига нисбатан Жиноят кодексининг енгил жазо тайинлашни назарда тутувчи 57-моддасини қўллаш мақсадга мувофиқ, деб топилди. Айбла-

нувчи эндиликда ўзига нисбатан 3 йилу 6 ой муддатга тайинланган озодлиқни чеклаш жазосини оиласи бағрида ўтаётди.

Қўшқўллик Юнусбек Оллаберганов содир қилган қилмиш уни жазо билан бирга ишондга ҳам етаклади. Бироқ шу юзасдан чиқарилган суд ҳукми тарозидан тортилса, амалга оширилган қинғирлик юки анча оғир, бунинг учун тайинланган жазо эса, анчайин енгил экани кундай ойдинлашарди.

Гийҳандлик ва гийҳфурӯшлик — кечирилмас жиноят. Унинг домига тушганлар наинки қонун, балки элнинг ҳам қаҳру газабига дучор бўлади. Юнусбек айнан шундай қора қилмишга қўл урди. Вазни 1005,10 граммдан иборат "тарья" ва 995,74 граммга тенг бўлган "героин" гийҳандлик моддасини 140 минг АҚШ доллари сотаётган пайтда қўлга тушди. Шундан сўнг унинг сўйиш қўллари очилди. Жиноят кодексининг 273-моддаси 5-қисми бўйича ўзига қўйилган

айбдан тонмади, уни очиқ эътироф қилди, ўз қилмишидан қаттиқ пушаймонлигини ҳам ана шу тариқа баён этди. Оиласининг ягона боқувчиси эканлигини айтиб, суддан, элдошларидан кечирим сўради.

Судлов жараёнида айбни оғирлаштирувчи ҳолатлар аниқланмади. Ю.Оллаберганов Жиноят кодексининг юқорида зикр этилган моддасида қўзда тутилгандан ҳам анча енгил жазога ҳукм қилинди. Маҳкум бунга эътироз билдирмади.

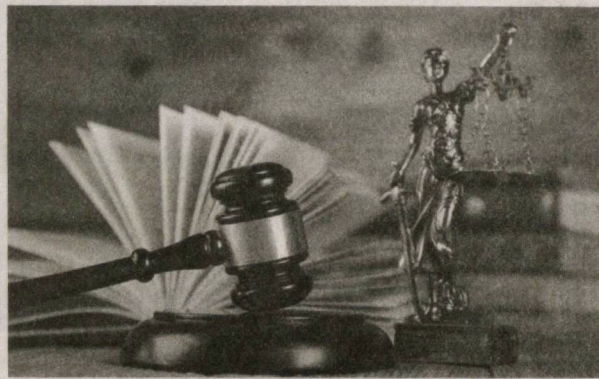
Бу сингари ҳукм, ажрим ва қарорлар 2020 йил давомида анча кўп чиқарилди. Йил том маънодаги бағрикенглик айёми айланди. Буни жиноят ишлари бўйича Хоразм вилояти суди фаолияти мисолида ҳам яққол кўриш мумкин.

Йил сарҳисобига қараганда, ушбу даврда жами 1 минг 323 наафар шахсга нисбатан 1 минг 91 та жиноят иши қўриб чиқилган. 776 та жиноят иши бўйича 988 нафар шахсга нисбатан ҳукм ўқилган.

Ушбу жараёнда 326 нафар шахсга нисбатан қўзғатилган 306 та жиноят иши тугатилган. Шунингдек, 15 та жиноят иши бўйича 29 нафар шахс оқланган. 770 нафари жазони ўташдан муддатидан илгари шартли озод қилинган.

(Давоми 4-бетда) ▶

Муносабат

Ўзбекистонда суд-ҳуқуқ
ислоҳотлари изчил давом этмоқда

◀ (Бошланиши 1-бетда)

Бугунги кунда ислоҳотларнинг самараси аввало қонун устуворлигини, шунингдек, суднинг чинакам мустақиллигини таъминлашга, коррупцияга қарши қатъий курашишга ва кучли демократик институтларни шакллантиришга боғлиқдир.

Ушбу чоралар орқали инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилишга, халқимизнинг судларга нисбатан ишончи ва ҳурмати ошишига эришиш мумкин.

Шу ўринда ўтган йилда суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилиш юзасидан қабул қилинган бир қатор муҳим ҳужжатларнинг аҳамияти хусусида қисқача сўз юритиш мақсадга мувофиқдир. Айниқса, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 3 та фармони ва 1 та қарорининг ўрни бекиёс бўлди.

Хусусан, Президентимизнинг 2020 йил 24 июлда қабул қилинган "Судлар фаолиятини янада такомиллаштириш ва одил судлов самарадорлигини оширишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Фармони бир-бирини такрорловчи суд инстанцияларини бартараф қилишга қаратилган. Бунда инвесторлар ҳуқуқларининг суд ҳимоясида бўлишини етарли даражада таъминлаш, суд органларининг амалдаги тузилишини замона талаблари ва халқаро стандартларга мувофиқ қайта кўриб чиқиш муҳим ўрин тутди.

Шунингдек, Президентимизнинг 2020 йил 10 августда қабул қилинган "Суд-тергов фаолиятида шахснинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилиш қафолатларини янада кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармони суд-тергов босқичида шахснинг ҳуқуқ ва эркинликларига сўзсиз риоя этилишини таъминлашга хизмат қилмоқда.

Ушбу ҳужжат суриштирув ва тергов ҳаракатларининг сифатини оширишга, шахсга нисбатан қонунга зид хатти-ҳаракатлар содир этилишининг олдини олишга, тергов жараёнига замонавий ахборот-коммуникация технологияларини кенг жорий этишга, суриштирув ва дастлабки тергов органларининг моддий-техника базасини янада мустаҳкамлашга ва кадрлар салоҳиятини оширишга қаратилгани билан аҳамиятлидир.

Хар икки фармон асосида бир-бирини такрорлайдиган суд босқичлари қисқартирилди. Одил судловга хос бўлмаган ишларни назорат тартибиде қўриш амалиёти бекор қилинди. Фуқаролик, иқтисодий ва жиноят ишлари бўйича вилоят даражасидаги 3 та суднинг битта суд сифатида бирлаштирилиши аҳоли ва тадбиркорларга катта қулайликлар яратмоқда.

Шу билан бирга, жиноят содир этишда гумон қилинаётган ёки айбланаётган шахслар ҳуқуқлари ҳимоя-

сини кучайтириш юзасидан муҳим чоралар белгиланган. Бу эса, ҳеч бир фуқаро ноҳақлик ва адолатсизликдан жабр кўрмаслигини, ҳуқуқини тиклашни истаб қилишга, коррупцияга қарши қатъий курашишга ва кучли демократик институтларни шакллантиришга боғлиқдир.

Маълумки, судлар фаолиятига замонавий ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш дастурининг ижроси натижасида судларга масофадан туриб мурожаат қилиш учун шароит яратилди. Суд мажлисларида видеоконференцалоқа тизимидан фойдаланиб иштирок этиш, судьялар ўртасида ишларни автоматик тарзда тақсимлаш, суд қарорларини Интернет тармоғида эълон қилиш, ижро ҳужжатларини электрон шаклда мажбурий ижрога юбориш тизимлари жорий этилди ва ушбу чоралар амалиётда ўзининг ижобий самарасини кўрсатмоқда.

Президентимизнинг 2020 йил 3 сентябрдаги "Суд ҳокимияти органлари фаолиятини рақамлаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги қарори эса, суд ҳокимияти органлари фаолиятини рақамлаштиришнинг кейинги босқичидаги муҳим вазифаларини белгиллаб берди.

Қарордаги вазифалар фуқаролар ва тадбиркорлик субъектларига кўрсатилмайдиган интерактив электрон хизматлар турларини кенгайтириш имконини берди. Бундан ташқари судларда одил судловни амалга ошириш учун зарур бўлган маълумотларнинг тезкорлик билан олинишини, энг муҳими, судлар фаолиятининг очиқлиги ва шаффофлигини таъминламоқда.

Президентимизнинг 2020 йил 7 декабрдаги "Судьяларнинг чинакам мустақиллигини таъминлаш ҳамда суд тизимида коррупциянинг олдини олиш самарадорлигини ошириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармони асосида бугунги кунда суд ҳокимияти тизимида коррупция ҳолатларини келтириб чиқарувчи сабаб ва шарт-шароитларни чуқур ўрганиш ва таҳлил қилишга киришилган. Муҳими, коррупцияга қарши курашиш ва унинг олдини олиш тизими самарали йўлга қўйилмоқда.

Хулоса ўрнида шунини таъкидлаш керакки, суд-ҳуқуқ соҳасида амалга оширилаётган ислоҳотлар мамлакатимизда қонун устуворлиги ва ижтимоий адолатни таъминлаш, фуқаролар тинчлиги ва тотувлигини таъминлашга қаратилгани билан алоҳида аҳамият касб этади.

Мазкур эзгу мақсадни рўйбга чиқаришда эса, судьялар зиммасига одил судловни Конституция ва қонунлар ҳамда адолат тамойилидан оғишмай амалга оширишдек ўта муҳим вазифа юклатилган.

Дилшод ТОЖИБОВ,
жиноят ишлари бўйича
Тошкент вилояти
судининг раиси

Президентимиз Шавкат Мирзиёев 2020 йил 29 декабрь куни Олий Мажлисга йўллаган мурожаатномасида мамлакатимизда кечаётган кенг кўламли суд-ҳуқуқ ислохотлари хусусида тўхталиб, "Судлар мустақиллиги таъминланиши натижасида жорий йилнинг ўзига 719 нафар фуқарога нисбатан оқлов ҳукми чиқарилди" дея алоҳида таъкидлади.

Оқланган шахслар орасида Қўқон шаҳрида яшовчи Азизжон Ибрагимов ҳам бор.

Ҳўш, А.Ибрагимов ким, у қандай қилмиши учун жиноий жавобгарликка тортилган эди?

Бу саволларга жавобан шуни айтиш керакки, 2020 йил 12 август куни Қўқон шаҳар ички ишлар органлари фаолиятини мувофиқлаштириш бошқармаси жиноят кидирув бўлими ходимлари тезкор тадбир ўтказди. Мазкур тадбир жараёнида, Азизжон Ибрагимов 5 та қонвалютадаги 70 дона — кўп миқдордаги "Лирика 300 мг" кучли таъсир қилувчи моддасини махсус харидорга қонунга хилоф равишда 2.200.000 сўмга сотган вақтда ушланади. Шундан сўнг унга нисбатан Жиноят кодексининг 251-моддаси 3-қисми билан жиноят иши қўзғатилади. Кейинчалик эса, ушбу иш жиноят ишлари бўйича Қўқон шаҳар суди томонидан кўриб чиқилади. Натижада суднинг 2020 йил 16 ноябрдаги ҳукмига мувофиқ, Азизжон Ибрагимов айбдор деб топилди, Жиноят кодексининг 57-моддаси қўлланган ҳолда 2 йил муддатга озодликдан маҳрум қилинади.

Ўз навбатида, А.Ибрагимов биринчи босқич суди ҳукмидан норози бўлиб, жиноят ишлари бўйича Фарғона вилояти судига апелляция шикоятини ёзди ва ўз ҳаракатларида жиноят таркиби йўқлиги боис оқлов ҳукми чиқаришни сўрайди.

Апелляция суди мажлисида аён бўлдики, биринчи инстанция суди А.Ибрагимовни Жиноят кодексининг

Оқлов

Қонунга киритилган ўзгартиш

у туфайли судланувчи оқланиб,
қамоқдан озод қилинди

251-моддаси 3-қисми билан айбдор деб топиб, хатоликка йўл қўйган. Чунки 2020 йил 21 июлда қабул қилиниб, 2020 йил 22 октябрдан қўқон қирған "Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги қонунга асосан Жиноят кодексининг 251-моддасида дори препаратлари, гиёҳвандлик воситалари, уларнинг аналоглари ёки психотроп моддалар ҳисобланмайдиган кучли таъсир қилувчи ёки заҳарли моддаларни ўтказиш мақсадида қонунга хилоф равишда тайёрлаш, қайта ишлаш, олиш, сақлаш, ташиш ёхуд жўнатиш, шунингдек, уларни қонунга хилоф равишда ўтказганлик учун кодекснинг 186-моддасида сифатсиз ёки қалбакилаштирилган дори воситаларини ёхуд тиббий буюмларини ўтказиш мақсадида ишлаб чиқариш, тайёрлаш, олиш, сақлаш, ташиш ёки ўтказиш, шунингдек, дори воситаларини дорихоналардан ва уларнинг филиалларидан ташқарида реализация қилиш, шундай ҳаракатлар учун маъмурий жазо қўлланилганидан кейин судир этганлик учун жиноий жавобгарлик, Маъмурий жавобгарлик тўғриси-

даги кодекснинг 165-моддаси 1-қисмида сифатсиз ёки қалбакилаштирилган дори воситаларини ёхуд тиббий буюмларни ўтказиш мақсадида ишлаб чиқариш, тайёрлаш, олиш, сақлаш, ташиш ёки ўтказиш, шунингдек, дори воситаларини дорихоналардан ва уларнинг филиалларидан ташқарида реализация қилганлик учун маъмурий жавобгарлик белгиланган.

Соғлиқни Сақлаш вазирлиги ҳузуридаги фармацевтика тармоғини ривожлантириш агентлиги "Дори воситалари, тиббий буюмлар ва тиббий техника экспертизаси ҳамда стандартлаштириш давлат Маркази"нинг расмий веб сайтида эълон қилинган дори воситаларининг давлат реестрига "Лирика 300 мг" дори воситаси киритилган. Бироқ А.Ибрагимов муқаддам сифатсиз ёки қалбакилаштирилган дори воситаларини ёхуд тиббий буюмларни ўтказиш мақсадида ишлаб чиқариш, тайёрлаш, олиш, сақлаш, ташиш ёки ўтказиш, шунингдек, дори воситаларини ёки тиббий буюмларни дорихоналардан ва уларнинг филиалларидан ташқарида реализация қилганлик учун маъмурий жа-

вобгарликка тортилмаган. Бундай ҳолатда шахсни Жиноят кодексининг 251-моддаси 3-қисмида кўрсатилган жиноятни содир этганликда айбдор деб топиб, жавобгарликка тортиб бўлмайди. Ана шу асосларга таянган жиноят ишлари бўйича Фарғона вилояти суди ўзининг 2020 йил 24 декабрдаги ақрими билан жиноят ишлари бўйича Қўқон шаҳар судининг 2020 йил 16 ноябрдаги ҳукмини бекор қилиб, Азизжон Ибрагимовни айбсиз деб топди ҳамда оқлади. Шу муносабат билан у дарҳол суд залидан озод қилинди. Лекин А.Ибрагимовнинг ҳаракатларида Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 165-моддасида назарда тутилган ҳуқуқбузарлик аломатлари мавжудлиги сабабли, жавобгарликка тортиш масаласини ҳал қилиш учун иш материаллари ва ашёвий далиллар Қўқон шаҳар прокуратурасига юборилди.

Бундан ташқари суд ажримиди А.Ибрагимовга реабилитация қилиниши муносабати билан ўзига етказилган мулкий, маънавий ва бошқа зиён оқибатларини Жиноят процессуал кодексининг 304-313-моддаларида назарда тутилган тартибда бартараф қилиш ҳуқуқи ҳам тушунтирилди.

Кези келганда шуни эътироф этиш лозимки, мамлакатимизда Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг бевосита ташаббуси ва раҳнамолигида амалга оширилётган кенг кўламли суд-ҳуқуқ ислохотлари инсонпарварлик таъминлари асосланган демократик ҳуқуқий давлат барпо этишга хизмат қилмоқда. А.Ибрагимов сингари ҳуқуқи бузилган юртдошларимизнинг оқланаётгани бунинг яққол далилидир.

Фарҳоджон ҒАНИЕВ,
жиноят ишлари бўйича
Фарғона вилоят суди
раисининг ўринбосари
Хуршид СУЛТОНОВ,
"Куч — адолатда" мухбири

Қонун доирасидан четга чиққани учун жавобгарлик ёки қонунни бузгани учун жазолаш ҳолатлари айнан қонунни қўллайдиган тузилмалар ходимлари ичида кўпроқ эди.

Нотариуслар қонун доирасидан ташқарига чиқа олмайди

Жамиятда очкилик, шаф-фоклик тизими доираси кенгайиб борар экан, қонундан четга чиқиш эшиклари бирин-кетин ёпилаётганига гувоҳ бўлмоқдамиз.

Масалан, бундан бир-икки йил олдин одамлар нотариуслар ҳузурига боришга беиз қолган эди. Ўзундан-ўзоқ навбатлардан кейин бир амаллаб нотариус ҳузурига кирсангиз, сизни балки ўзига бино қўйган, ортиқча ҳужжат сўрагани етмагандай, бемалол ортиқча пул ундирадиган ходимлар қарши оларди.

Нотариат соҳасидаги бундай қингирликларга қарши узлуқсиз кураш олиб борилади. Адлия вазирлиги томонидан "Нотариус" электрон тизими амалиётга жорий этилганидан кейин соҳада қонун доирасидан четга чиқиш эшиклари деярли ёпилди.

"Нотариус" ахборот тизимида нотариуснинг барча ҳаракатлари яққол акс этади. Қайси нотариал ҳаракат учун қанча пул тўлаш аниқ ва бу ҳам назорат қилиб борилади.

Ўзбекистон Республикаси Нотариуслар палатасида ташкил этилган матбуот анжуманида шулар ҳақида фикр юритилди.

Палата раиси Дилшод Ашуров журналист ва блогерларга соҳада амалга оширилаётган ишлар ҳақида маълумот берди.

Ўзбекистонда айна пайтда мингта ақин нотариус фаолият юритаётган бўлса, бугунги кунда уларнинг асосий қисmini хусусий нотариуслар ташкил этади.

Ҳозирги кунда нотариал ҳаракатлар учун тўловларни автоматик тарзда ҳисоблаш ва электрон тўловларни ўтказиш,

уларни тасдиқловчи хабарлар юбориш ҳамда идоралараро электрон ахборот алмашиш йўлга қўйилгани тизимда ҳаққоний фаолиятга йўл очди. Нотариал ҳаракатларнинг ахборот тизимида мажбурий қайд этилиши ва ҳужжатга такрорланмайдиган махсус рақам берилиши суиистеъмолчиликларнинг олдини олмақда.

2020 йилда хусусий амалиёт билан шуғулланувчи нотариуслар томонидан 3 миллион 325 минг 781 та нотариал ҳаракат амалга оширилган.

Пандемия шароитида нотариуслар фуқаролар билан кўпроқ онлайн мулоқотни йўлга қўйди. Одамларни қизиқтираётган, қийнаётган саволларга ижтимоий тармоқлар орқали жавоб бериш амалиёти ташкил этилди.

Бир сўз билан айтганда, давлат номидан иш олиб борувчи ушбу тузилма том маънода ҳалқчиллаштирилди.

Бироқ одамларда тизимдаги янгиликлар, айрим нотариал ҳаракатларнинг ҳуқуқий оқибатлари ҳақида ҳали етарлича тушунча йўқ. Масалан, ишончнома асосида мулкни тасарруф этиш юртдошларимиз орасида жуда кенг тарқалган. Автотранспорт воситасини "мутлоқ ишончнома"га қўра сотиб олиш ҳолатлари кундан-кунга кўпаймоқда. Ваҳоланки, ҳар қандай ишончнома мулк ҳуқуқини бера олмайди.

Тадбирда айнан шу каби жиҳатларни аҳолига тушунтириш, нотариуслар фаолиятини оммавий ахборот воситаларида кенгроқ ёритиш зарурати хусусида фикр-мулоҳаза, тақлифлар билдирилди.

Норгул АБДУРАИМОВА,
ЎЗА мухбири

◀ (Бошланиши 3-бетда)

Шу ўринда бағрикенглик, кечиримлилик акти ўз-ўзини даволат қилмаслигини алоҳида эслатиш зарур. Бу таъминий аваламбор, қонунларимизда ўз ифодасини топаган инсоний меҳр-оқибатнинг амалдаги намунасидир.

Яна бир омил: кейинги йиллар мобайнида мамлакатимизнинг суд амалиётига кириб келган "қафиллик" тушунчаси аслида бағрикенг-

та сўров хотин-қизлар ташкилоти, 3 та сўров эса, Ёшлар иттифоқининг маҳаллий бўғини ҳиссасига тўғри келди. Судларда бундай сўровларнинг биронтаси ҳам безътибор қолмади. Бари инобатга олинди ва қаноатлантирилди.

Натижада 19 нафар шахсга озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган таъсирий чоралар, 5 нафарига эса, шаръий ҳукм қўлланилди. Яна 8 нафар шахс суд залидан

Ислохот ва самара

Бағрикенглик ва инсонпарварлик тамойили — амалда

ликка ундовчи хайрли даъват, ташаббус эканлиги ҳам алоҳида ургу бермоқ жоиз. Ушбу янги тамойилни кўпчилик қонунчилигимизда пайдо бўлган қафиллик институтини сифатида эътироф этмоқда.

Ибратли жиҳати, судларга қафиллик сўрови билан чиқиш ваколати Президентимиз ташаббусига биноан кенг жамоатчиликка, аниқроғи, муайян жамоат ташкилотлари, маҳаллий ўзини ўзи бошқариш органлари ҳисобланади. Бу тамойил инсонпарварликнинг ёрқин жиҳатларини номоеън этибгина қолмай, юртимиз қонунчилиги, аваламбор, инсон ҳуқуқлари, шахс эркинлиги каби демократик тамойилларнинг устун эканидан ҳам далолат беради.

Ўтган йили судларда 24 нафар шахснинг жиноий ҳаракати қафиллик хатлари асосида муҳокама этилди. Унда жойлардаги маҳалла фуқаролар йиғинлари анча фаоллик кўрсатди. Келиб тушган қафиллик хатларининг 16 таси ана шу ташкилотлар тарафидан йўлланди ва хайрли ташаббуснинг мантқий натижаси бўлди.

Қафилликка қаратилган 5

озодликка чиқарилди.

Судлар томонидан жазо тайинланган жами 927 нафар шахснинг атиги 187 нафари ёки 20,1 фоизига нисбатан озодликдан маҳрум этиш жазоси қўлланилгани йилнинг яна бир ижобий яқуни бўлди.

Гап шу ҳақда борар экан, йил давомида сони зикр этилган 927 нафар шахснинг 68 нафари жарима, 20 нафари мажбурий хизмат, 24 нафари ахлоқ тузатиш ишларида тортилгани, 404 нафар шахс озодликини чеклаш жазосига ҳукм қилингани ҳам бағрикенглик намунаси сифатида қайд этиш лозим.

Кўриб чиқилган жиноят ишларининг 234 таси ёки 24,4 фоизи айнан ушбу қилмиш содир бўлган жойларда кенг жамоатчилик вакиллари иштирокида муҳокама қилинган, бир тарафдан, суд ҳокимияти очкилиги, ошқоралиги, шаффоғлигини намойиш этган бўлса, иккинчи тарафдан, аҳоли ўртасидаги тарбиявий тадбирлар самарадорлигини ошириш, номуносиб хатти-ҳаракатларга қарши курашда омманнинг ролини кучайтиришга хизмат қилди.

Ҳукм қилинганларга оид жиноят ишларининг 90,2 фои-

зи ёки 992 таси юзасидан хусусий ажримлар чиқарилгани ва уларнинг бари жойларда жиддий муҳокама қилингани ҳам катта амалиёт тарбиявий саъй-ҳаракатларга туртки бўлди ва қутилган ижобий самарани берди. Жиноятчилик ва ҳуқуқбузарликларнинг пайини қирқиш, номоёж хатти-ҳаракатларнинг олдини олиш, номуносиб ҳаракатларга қарши курашда таъсирчан аҳамият касб этди,

Иммунитет тизими организмни турли хилдаги ташқи ва ички, яъни ёт омилларга қарши турувчи махсус ҳимояланиш қобилиятидир. Организмга тушган ҳар қандай генетик жиҳатдан бегона бўлган қисм, модда ва тузилмалар, (масалан, микроорганизмлар, бактериялар, вируслар, бегона ҳужайра ва тўқималар ва уларнинг яшаш фаолияти маҳсулотлари, оқсиллар, полисахаридлар, нуклеотидлар) антигенлар, яъни ёт нарсалар дейилади.

Саломатлик сирлари

Инсон табиий ҳимояси

ёхуд иммунитет нима?

Пандемия шароитида тожсимон вирус барбарада барча мавсумий инфекция ва ноинфекцион касалликларни енгишда иммун тизими муҳим аҳамиятга эгаллиги маълум бўлди. Иммун жавоб, унинг турлари, номланиши, ўз навбатида, иммун етишмовчилик сабаблари билан қизиқиб, Сирдарё вилояти соғлиқни сақлаш бошқармаси бошлиғи, тиббиёт фанлари номзоди Рустам Йўлдошев билан суҳбат уюштирдик.

— **Инсон ҳар қандай касаллиқни енгиши организмнинг иммун тизимига бевосита боғлиқ. Иммунитетнинг турлари, жараёнлари ҳақида гапириб берсангиз.**

— Иммун жавоб организмнинг антигенга қарши махсус жавоб реакция бўлиб, уни амалга оширувчи ҳужайралар эса, иммунокомпетент ҳужайралар деб номланади. Ушбу ҳужайралардан антигенни зарарсизлантириш учун ишлаб чиқарилган оқсил табиатида моддалар антителалар деб аталади. Иммунитет туғма ва ортирилган турларга бўлинади. Ҳомила она қорнида ривожланиш жараёнида ва туғилгандан кейин она сuti орқали туғма иммунитет, кейинчалик эса, ҳаёт давомида ҳар хил ташқи ва ички таъсирлар натижасида танада ортирилган иммунитет пайдо бўлади.

Иммун тизими аъзолари икки гуруҳга: марказий аъзолар (тимус, суяк қўмиги) ва периферик аъзолар (лимфа туғунлари, талок, турли аъзолардаги лимфоид туғламлар)га ажратилади.

Ташқи муҳит таъсиридан организмни ҳимоя қилувчи бир неча хил биологик омиллар фарқланади. Масалан, қопловчи тўқима (тери, шиллиқ қаватлар), микробиоцид экзоксикретлар (меъда хлорид кислотаси, сулакнинг бактерицид компонентлари, ичакларнинг ҳазм ферментлари), томир реакцияси ташқи зарарловчи агентларни ички муҳитга қиришга йўл қўймайди.

Организмдаги оксилларни жигар ҳужайралари (гепатоцитлар) синтез қилади. Шунингдек, ортирилган иммунитет ва шахсий ҳимоя (беморлар билан мулоқотда бўлишдан қочиш, қўл ювиш, тиббий асбобларни тўғри стериллаш, об-ҳавога мос кийиниш сингари) воситалари ҳам тана аъзоларига касалликка қарши курашда ёрдам беради.

Иммун тизими бир қатор мураккаб жараёнлардан иборат бўлиб, ҳужайра ва оксилларни мослашувчанлиги ва қарши кураши тамойилига асосланади.

— **Келажагимиз ворислари бўлган фарзандларнинг иммун тизими кучли бўлиши учун нималарга эътибор бериш керак?**

— Аёл ҳомиладорлик пайтидан бошлаб, витамин ва минералларга бой, таркибиди кўп-лаб оқсил моддаларни тутовчи маҳсулотлар истеъмол қилиши, турли хилдаги юқумли касалликлардан иложи бори-

ча ўзини асраши лозим. Бола туғилгандан кейин унинг ривожланиши даврида турли хилдаги юқумли касалликлардан иложи борица ўзини асраши зарур. Бола туғилгандан кейин ривожланиш давларида турли хилдаги вирусли, бактериал ва бошқа юқумли касалликлар билан оғриши мумкин. Вируслар қақирадиган юқумли касалликлар асосатсиз кечганда, антибиотикларни кўп миқдорда ва тартибсиз қабул қилиши иммун тизим фаолиятининг янада суъайишига олиб келади. Чунки ҳамма турдаги вируслар, жумладан, биз учун оддий бўлиб қўринадиган гриппдан тортиб, жиддий ҳисобланган ОИВгача барчаси иммун тизимини у ёки бу даражада зарарлайди. Агарда иммун тизими, фаолияти аъло даражада ишлаб турган бўлса, ҳар қандай хавфли омил унга зарар келтира олмайди.

Иммун тизимда бирламчи ёки иккинчи етишмовчиликлар, яъни иммун танқислиги ҳолати мавжуд бўлса, бу хавфли омиллар одам организмиди у ёки бу қўринишдаги касалликларни келтириб чиқаради.

— **Айтингчи, иммун етишмовчилигини қандай аниқлаш мумкин?**

— Буни қуйидагича изоҳлаш мумкин: киши бир мавсумда 2-3 мартабда, яъни тез-тез шамолласа, касалликларга тез чалиниши, ҳолсизлик, уйқувчанлик уни безовта қилса, албатта, шифокор маслаҳатини олиш зарур.

Лозим бўлганда иммун тизими фаолиятини лаборатор усулда текшириш, яъни "Иммунограмма" текширувидан ўтиш керак. Иммун етишмовчиликлар аниқланганда, шифокор иммунولو билан маслаҳатлашиб, даво чораларини кўриш лозим. Чунки иммун тизими фаолияти жуда нозик табиатли бўлиб, бунда дори воситаларини эҳтиёткорлик билан тайинлаш талаб этилади. Мабоодо иммун тизими биров кучайган ҳолатда ишлаётган бўлса, шу ҳолатда иммуностимулятор дори воситалари тайинланса, организмда аутоиммун касалликлар ривожланиб кетишига сабабчи бўлиши мумкин.

— **Иммун тизими иши аъло даражада бўлиши учун қандай тавсияларга амал қилиш керак?**

— Бунинг учун витамин ва минералларга бой, таркибиди калий, мағний, кальций, кобальт, йод сарфловчи озиқ-овқат маҳсулотларини доимий истеъмол қилиш, соғлом турмуш тарзига риоя этиш, спорт, айниқса, сув спорти билан мунтазам шуғулланиш, тоза ҳавода бир кунда камида 2 соат сайр қилиш ва албатта, меъёрида тўғри ухлаш лозим.

Инсон — табиатнинг бир бўлаги. Шу боис табиий яшаш тарзига амал қилган ҳолда яшаш иммун тизимини кучайтириб, одам организмнинг турли хасталиклардан ишончли ҳимоя қилади.

Суҳбатни Г. АШУРОВА тайёрлади.

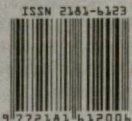
Куч — адолатда

МУАССИС:

Ўзбекистон Республикаси Олий суди

Бош муҳаррир:
Шодикул ҲАМРОЕВ

Газета 2007 йил 23 февралда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0224-рақам билан рўйхатдан ўтган.

ТАХРИР ХАЙЪАТИ:

Козимджан КАМИЛОВ
Робохон МАХМУДОВА
Икрам МУСЛИМОВ
Холмуҳин ЁДГОРОВ
Бахтиёр ИСАКОВ
Светлана АРТИКОВА

Зарифжон МИРЗАКУЛОВ
Нодирбек САЛАЕВ
Замира ЭСОНОВА
Олим ХАЙИТОВ
Бобомурод РАЙИМОВ

Навбатчи муҳаррир:

Сардор ҲАМРОЕВ
Саҳифаловчи:
Шерзод ХАЙРУЛЛАЕВ

Газета «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида офсет усулида босилди. Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Тўрон кўчаси, 41-уй.
Манзиллими: Тошкент шаҳри, А. Қодирий кўчаси, 1-уй
Тел.: (0 371) 241-01-56, 239-02-54
E-mail: kuch-adolatda@mail.ru

Нашр индекси: якка тартибда - 574, ташкилотлар учун - 575.

Буюртма: Г-115 Қўғоз бичими: А-2. Ҳажми: 2 босма табоқ, Сотувда эркин нархда. Адади: 7362
1 2 3 4 5 6 Тошпириш вақти: 22%. Тошпирилди: 3%.